

Дослідниця виокремлює і структурні компоненти лідерської компетентності в освітньому процесі: когнітивний, інтегративно-діяльнісний і особистісний.

Когнітивний компонент становить систему знань, якими має оволодіти здобувач освіти для того, щоб стати лідером у своєму колективі. Він містить у собі знання сучасних теорій лідерства, його психологічних властивостей, теоретичних основ ефективного лідерства, технологій управління командою, сутності конфліктів та шляхи їх розв'язання, риси основних типів лідерства та інші аспекти.

Інтегративно-діяльнісний компонент – це в першу чергу система організаційно-комунікативних умінь, які дозволяють здобувачу освіти інтегрувати роботу колективу як однієї команди. До нього входять такі вміння: виявляти потенціал лідера й розвивати його; виокремлювати провідні особистісні якості лідера; відкритість до сприйняття нових ідей і перспектив їх втілення; практично втілювати принципи служіння людям, ініціативності й відповідальності; мати на озброєнні дієві методи виходу з екстремальних ситуацій тощо. Фактично цей компонент засвідчує готовність майбутніх медичних працівників використовувати свої знання на практиці, спираючись на власний досвід.

Особистісний компонент уособлює собою всі ті лідерські якості особистості, необхідні для ефективного управління й організації студентського колективу. Він реалізується в першу чергу через інтелектуальні здібності лідера (розум, розсудливість, оригінальність, освіченість, інтуїція, сила тощо), риси характеру людини (амбіційність, творчість, пильність, ініціативність, самовпевненість, комунікабельність тощо) і специфічні риси лідера (закоханість у справу, харизма, самовдосконалення, впливовість тощо) [7, с.66-67].

Отже, саме ці компоненти дають можливість здобувачам освіти під час освітнього процесу реалізувати на практиці цілі, завдання, функції, а також технології лідерського керівництва колективом. Крім того, завдяки їм майбутні медичні працівники набувають необхідного професійного й лідерського досвіду через соціальні контакти всередині власної групи, іншими словами – вчать бути лідерами.

Узагальнення результатів досліджуваної теми дає можливість зробити відповідні **висновки**.

1. Лідерство – це багатоаспектне соціальне явище, яке має місце в усіх без винятку сферах життя суспільства. Проаналізувавши велику кількість підходів до визначення поняття лідерства, ми дійшли тієї думки, що виявляти лідерські здібності – це в першу чергу означає бути здатним впливати на соціум, застосовуючи той чи інший тип поведінки, залучаючи його для досягнення власних цілей, чи створення принципово нових ситуаційних умов, тобто до певних змін.

2. Лідерську компетентність у освітньому процесі закладу освіти варто розуміти як здатність здобувачів освіти до реалізації цілей, завдань, функцій і технологій лідерського управління колективом, що дають їм можливість набути відповідного професійного досвіду лідерства в процесі колективних соціальних стосунків.

3. До основних структурних компонентів лідерської компетентності, які формуються під час освітнього процесу, належать: когнітивний (обсяг знань, які має отримати здобувач освіти у процесі навчання, щоб стати лідером), інтегративно-діяльнісний (комплекс умінь організаційно-комунікативного характеру, які дають можливість спрямувати діяльність окремих людей у спільному напрямі як однієї команди) і особистісний (становить комплекс вроджених і сформованих рис характеру особистості, а також її інтелектуальних здібностей, необхідних для успішних керівників і управлінців).

Список використаної літератури

1. Лідерство в муніципальному управлінні: навчально-методичний посібник. Київ: ДП «Укртехінформ», 2013. 263 с.
2. Нестуля С.І. Дидактичні засади формування лідерської компетентності майбутніх бакалаврів з менеджменту в освітньому середовищі університету: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.09 / Полтавський національний педагогічний університет ім. В.Г. Короленка. Полтава, 2019. 700 с.
3. Нестуля С.І. Структурні компоненти лідерської компетентності майбутніх бакалаврів з менеджменту. *Теорія і практика управління соціальними системами: зб. наук. пр.* Харків: Нац. техн. ун-т «Харківський політехнічний ін-т». 2018. № 4. С. 62–71.
4. Романовський О. Г., Михайличенко В. Є. Грень Л. М., Книш А. Є. Психологія управлінської діяльності лідера: навч.-метод. посіб. Харків: НТУ «ХПІ», 2016. 42 с.

ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ІЗ ХІМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Куценко Н.П., Сизоненко Н.В.

Полтавський державний медичний університет

Розглянуто форми й методи, які використовуються на практичних заняттях із хімічних дисциплін задля оптимізації освітнього процесу на фармацевтичному відділенні фахового медично-фармацевтичного коледжу.

Ключові слова: практичне заняття, уміння й навички, проблемні питання, ігрові технології, дослідницький метод, мультимедійні засоби, контроль знань.

The article deals with the forms and methods used for teaching chemical disciplines to optimize the educational process at the pharmaceutical department of Vocational medical-pharmaceutical college.

Key words: practical lesson, skills and abilities, problem questions, game technologies, research method, means of multimedia, knowledge control.

Якість підготовки фахівця в сучасних умовах визначається не тільки рівнем його знань, а й професійними вміннями. Це створює передумови для опанування майбутньої професії, стимулює розвиток особистості, поступове професійне становлення. Якісна підготовка фахівців для фармацевтичної галузі забезпечується оптимальною організацією освітнього процесу, змістом навчання.

Хімічні дисципліни – фундаментальні в системі фармацевтичної освіти. Дисципліни «Неорганічна хімія з технікою лабораторних робіт», «Органічна хімія», «Аналітична хімія» надають базову підготовку для оволодіння фармацевтичною хімією, фармакологією, фармакогнозією, технологією ліків. Вивчення цих дисциплін передбачає формування загальнонаукової компетенції – базових знань у обсязі, необхідному для засвоєння професійних фармацевтичних дисциплін. Навчання орієнтоване на формування хімічного мислення, здатності розуміти хімічну структуру речовин, уміння аналізувати їхні властивості, а також інтерпретувати результати аналізу.

Видами навчальних занять із цих дисциплін відповідно до навчального плану є лекції, лабораторно-практичні заняття, самостійна робота студентів.

Лекція закладає основи наукових знань в узагальненій формі, а практичні заняття мають на меті розширити, уточнити ці знання, виробити професійні навички. Вони логічно продовжують роботу, розпочату на лекціях.

Практичне (грец. праκτικός — діяльний) заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни й формує вміння й навички їх практичного застосування через індивідуальне виконання відповідно до сформульованих завдань [3].

Основні завдання практичних занять – поглиблення й уточнення знань, засвоєних на лекціях і в процесі самостійної роботи, формування вмінь і навичок, здатності проводити аналіз, робити узагальнення й висновки.

Хоча на практичних заняттях відпрацьовуються теми, за якими було прочитано лекції, доцільно, щоб невелика теоретична частина передувала практичній. Це спрямовує студентів на науковий підхід до виконання й аналізу практичних робіт, підвищує їхню якість.

Правильно сплановані практичні заняття мають велике значення. А тому викладач ставить перед собою завдання забезпечити якісне сприймання студентами матеріалу, оволодіння необхідними вміннями й навичками. Готуючись до заняття, він має чітко уявляти, що і як робитиме він сам, як діятимуть студенти в певних навчальних ситуаціях, чи вміють вони застосовувати прийоми, дії й операції, потрібні для розв'язання поставлених завдань, як їх цього навчити, які прийоми мотивації найдоцільніше застосовувати [1].

Важливим принципом сучасного навчання на практичному занятті є активізація пізнавальної діяльності студентів. Це, перш за все, розв'язання проблемних питань. Як показує практика, надзвичайно важливі точність і правильність постановки завдання, формулювання запитання. Від цього залежить успішність їх виконання. На практичному занятті, на етапі оперування поняттями, використовуємо проблемні запитання для перевірки вмінь студентів застосовувати свої знання на практиці. Наприклад, проблемні запитання при виконанні хімічного дослідження змушують студентів будувати гіпотези, спираючись на наявні знання, прогнозувати властивості речовини, робити висновки.

Для структурування навчального матеріалу, кращого засвоєння й запам'ятовування застосовуємо алгоритми. При вивченні аналітичної хімії пропонуємо студентам характеризувати титриметричні методи аналізу за алгоритмом:

- сутність і основне рівняння методу;
- робочий розчин (методика приготування);
- вихідний стандартний розчин (методика приготування);
- стандартизація титранту (методика, хімізм, розрахунки);
- індикатор, його дія;
- умови титрування;
- способи титрування;
- приклади застосування методу в аналізі лікарських препаратів (методика, хімізм, розрахунки).

Це дає можливість систематизувати знання студентів, сприяє свідомому засвоєнню хімічних знань, формуванню логічного мислення.

Розв'язування розрахункових задач у хімії є одним зі шляхів об'єднання теорії з практикою, активізації навчальної діяльності студентів, сприяє виробленню в них умінь і навичок проводити розрахунки. Їх розв'язування за допомогою алгоритмів сприяє свідомому засвоєнню хімічних знань, формуванню логічного мислення, навчає практичному використанню теоретичних знань.

Використання ігрових технологій – це стимулювання інтересу до навчання, запорука швидкого реагування на той чи інший виклик [2]. Доцільно цю технологію застосовувати в темі «Приготування розчинів різних концентрацій». Вивчення цієї теми передбачає, згідно з умовою конкретної задачі, чітке розуміння способу приготування розчину, виконання обчислень, приготування розчину з дотриманням правил безпечної роботи. Студент має самостійно виконати роботу, оформити протокол, сформулювати висновки. За виникнення суттєвих труднощів у процесі роботи студент може консультуватися у викладача.

Індивідуальна навчальна діяльність – це одноосібне вирішення студентом навчальних задач; самостійність у опануванні практичних знань і вмінь, яка досягається тільки за відповідної теоретичної підготовки. Наприклад, кожному студенту при вивченні теми «Лабораторні нагрівальні прилади» пропонується вибрати лабораторний посуд та інше обладнання для виконання процесів нагрівання, кип'ятіння, висушування, випарювання, прожарювання та ін.

Найвищим рівнем індивідуальної самостійної пізнавальної активності студентів є дослідницький метод. Сутність його полягає в організації творчого засвоєння знань студентами (навчає застосовувати відомі знання для розв'язання проблемних завдань), в оволодінні методами наукового пізнання в процесі діяльності; формуванні інтересу й потреби у творчій діяльності. Особливістю дослідницьких завдань є те, що спочатку виконується практична робота зі збору фактів (робота з літературою, спостереження, збір матеріалу), а потім – експеримент, аналіз і узагальнення. Наприклад, виконання студентами дослідницької роботи на тему «Визначення вмісту нітратів у різних видах овочів». Мета роботи: довести шкідливий вплив нітратів на організм людини, провести експериментальне дослідження різних видів овочів на вміст у них нітратів, зробити висновки і сформулювати рекомендації щодо зниження вмісту нітратів у продуктах харчування.

На практичних заняттях також використовуємо мультимедійні засоби. Мультимедійна презентація може бути представлена і викладачем, і студентом (виконання індивідуального завдання). У тих випадках, коли на занятті справжній експеримент із різних міркувань неможливий, використовуємо відеодемонстрації дослідів. Можна про-

демонструвати весь дослід або його фрагмент. Можна прокоментувати демонстрацію, повторити запис, призупинити те чи інше зображення тощо. Відеодемонстрація не містить готових знань. Але вона може підвести студента до самостійного встановлення взаємозв'язків і формулювання висновків.

Контроль знань – невід'ємна складова частина освітнього процесу, тому його методи розглядаються в тісному зв'язку з іншими методами навчання. Оцінка знань, умінь і навичок має бути об'єктивно правильною й відображати реальний рівень успішності студентів. Це дає можливість керувати процесом засвоєння знань, удосконалювати процес навчання, підвищує його ефективність. Методи усного контролю здійснюються шляхом індивідуального і фронтального опитування. Ефективність методів усного контролю залежить від чіткості формулювання запитань (зрозумілі, лаконічні) і від ступеня їхньої проблемності. Контроль виконання лабораторної роботи дає можливість перевірити рівень сформованості вміння застосовувати здобуті знання на практиці.

Перевагою письмової перевірки є те, що за короткий термін вдається скласти уявлення про знання багатьох студентів, результати перевірки зберігаються і є можливість з'ясувати деталі й неточності у відповідях та пояснити їх студентам. Перед початком роботи слід обов'язково ознайомити студентів із нормами і критеріями оцінювання знань. Завдання мають бути посилюючими, відповідати рівню знань студентів і водночас вимагати відповідних зусиль, виявляти знання фактичного матеріалу.

Отже, плідність практичного заняття залежить від успішності реалізації викладачем його основних цілей – розвивати здібності студентів, викликати інтерес до навчання і підтримувати його, активізувати розумову діяльність, формувати вміння застосовувати знання на практиці. Адже сьогодення потребує високоосвічених, активних, конкурентоспроможних фахівців.

Список використаної літератури

1. Дудник Т.П. Організація навчально-виховного процесу /Т.П. Дудник, Н.Г. Лихогод ; за ред. С. Світельської, Н.Цибенко. – НМЦ: Агроосвіта, 2015. - 448 с.
2. Каплінський В. В. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник /В. В. Каплінський. – Вінниця: ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015. – 224 с.
3. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: посібник. – К., 2006.– 242 с.

РЕАЛІЗАЦІЯ СУЧАСНИХ ВІЗУАЛІЗАЦІЙНИХ ТЕНДЕНЦІЙ НА ЗАНЯТТЯХ ІЗ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ В МЕДИЧНОМУ ЗВО: ТЕХНОЛОГІЯ СКРАЙБІНГУ

Лещенко Т. О., Жовнір М. М.

Полтавський державний медичний університет

Висвітлено теоретичні й практичні аспекти використання технології скрайбінгу для візуалізації навчального контенту під час вивчення української мови як іноземної. Описано особливості й способи застосування скрайбінгу під час вивчення української мови іноземними студентами медичного ЗВО. Представлено переваги використання технології скрайбінгу.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, візуалізація, скрайбінг, скрайб-презентація, іноземний здобувач освіти.

The article is devoted to theoretical and practical aspects of the use of technology scribing for visualization of educational material in the Ukrainian language teaching process. The options for using the scribing technique in Ukrainian language as a foreign language for foreign students of medical universities are considered. The advantages of using the scribing technique have been described.

Key words: information and communication technologies, visualization, scribing, foreign student, medical student.

На думку дослідників, «Сучасне суспільство поступово трансформується в нову соціальну структуру, нерозривно пов'язану з глобальною інформатизацією усіх сфер і відносин» [3, с. 125]. Стрімкі модифікації та їхні прояви зумовлюють зміну звичних дидактичних теорій і традиційних навчальних практик. На часі – багатоаспектне й системне дослідження проблем, тісно пов'язаних із модернізацією сучасної вітчизняної освітньої галузі і пошуком ефективних шляхів та інноваційних педагогічних прийомів, здатних доповнювати узвичаєні методи подачі й опрацювання навчальної інформації, а іноді й замінювати їх.

Дидактичний простір безупинно оновлюється не лише під впливом динамічних змін у навколишньому світі. Необхідність глибшого аналізу системи викладання в закладах вищої освіти (далі – ЗВО), зміщення педагогічних акцентів і пріоритетів, а також осучаснення освітніх стандартів підпорядковані потребі підготувати кваліфікованого спеціаліста, здатного відповідати вимогам сьогодення в межах вітчизняного і світового освітнього континуумів. Омовлене невіддільне від націлення нашої країни на подальшу інтеграцію в європейський освітній простір.

Викладачам потрібно враховувати, що нове покоління здобувачів освіти кардинально відрізняється від студентів попередніх десятиліть і років. Фундамент успішного навчання у вищій школі вибудовується в модернізованій попередній освітній ланці – сучасна школа не лише сприяє засвоєнню базових знань, умінь і навичок, а й дає поштовх для всебічного розвитку особистості, створює освітнє середовище для реалізації творчих здібностей, забезпечуючи адаптацію кожного майбутнього студента до подальшого навчання, його самореалізацію й еволюцію. Сучасний здобувач освіти чітко усвідомлює власну життєву мету й поступово вибудовує траєкторію руху для її успішного досягнення.

Такі особистісні трансформації посприяли тому, що відтепер освіту ототожнюють із дієвим інструментом фор-